

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

Til Bamble kommune

TILSYNSRAPPORT

Skolemiljø

Skolens aktivitetsplikt og plikt til å forebygge, informere og involvere.

Bamble kommune

Rugtvedt skole

Mars 2019

Tema og formål

Felles nasjonalt tilsyn 2018-22 har mange temaer. Vi har valgt ut fra en risikovurdering å se nærmere på tema skolemiljø.

Formålet med tilsynet har vært å undersøke om Bamble kommune ved Rugtvedt skole følger med, griper inn, varsler, undersøker og setter inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. I tillegg har tilsynet undersøkt om skolens plikt til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø blir ivaretatt.

Det overordnede formålet med tilsynet er å medvirke til elevers rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring, blir oppfylt.

Hva så vi under tilsynet?

- «Respektprogrammet» fra Bamble kommune
- «Kompetansehevingsprogrammet» fra Bamble kommune
- Inspeksjonsrutiner som en del av «Respektprogrammet»
- Ikke-anonym elevundersøkelse for å kartlegge skolemiljøet
- Tett kontakt med hjemmet i skolemiljø saker
- «Plan for et trygt og godt skolemiljø» med ulike rutiner for å følge opp kapittel 9A-saker
- Trinnsamtaler mellom lærere i overganger
- Miljøterapeut og sosiallærer som en del av kompetanseteamet ved skolen
- FAU som en medspiller i skolemiljøet
- Elevrådet som en aktiv deltaker i skolemiljøet

I virksomhetsplanen kommer det frem at Rugtvedt skole følger Respektprogrammet, og er en Respekt-skole. Programmet har utvikling av kunnskap og ferdigheter i klasseledelse som en av bærebjelkene. Rektor viser også til Kompetanseporten, som er en del av et kompetansehevingsopplegg i Bamble kommune.

De ulike elevundersøkelsene og den ikke-anonyme undersøkelsen blir fulgt opp av kompetanseteamet og i klassene. Rektor deltar jevnlig på foreldremøter og snakker om skolemiljø. Den nasjonale elevundersøkelsen viser at Rugtvedt skole scorer bedre når det gjelder trivsel, mobbing og elevmedvirkning sammenliknet med gjennomsnittet i Telemark for både barne- og ungdomstrinnet.

Elevrådet ved skolen er aktive og har hyppige møter, med fyldige sakslister og gode referat. Elevene tar opp en del praktiske ting på skolen, som f.eks. lekeapparater på uteområdet. Det kommer også frem at elevene involveres i skolemiljøarbeidet, blant annet i kampanjen mot mobbing. Vi ser at både elevråd

og andre samarbeidsfora kjenner godt til retten til å uttale seg, og at de også benytter seg av det.

FAU-representanten sier de blir involvert i skolemiljøet på Rugtvedt. De er oppmerksomme på retten til å uttale seg, og de har uttalt seg i prosessen med nytt ordensreglement i kommunen. Hun sier også at de har uttalt seg om andre ting, som deponi og ny ungdomsskole.

Fylkesmannen har konstatert brudd på regelverket.

Regelverksbrudd:

- Plikten til å varsle rektor som gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, er ikke oppfylt.
- Plikten til å undersøke i alle saker der en har mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt, er ikke oppfylt.
- Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene, er ikke oppfylt.
- Skolen evaluerer ikke arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

Oppfyllelse av elevens rett til et trygt og godt skolemiljø skjer på skolen. Det er skoleledelsen og de ansatte som i det daglige må arbeide for at elevene skal oppleve at det er trygt og godt å være på skolen. Kommunen som skoleeier er likevel øverste ansvarlige for at pliktene i opplæringsloven blir oppfylt. Kommunen er derfor adressat for denne endelige tilsynsrapporten.

Status på rapporten og veien videre

Dette er en endelig rapport. I denne rapporten gis Bamble kommune/Rugtvedt skole en frist til å rette lovbruddene. Frist for **retting er 1.05. 2019**. Dersom forholdene ikke rettes innen rettefristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting, jf. kommuneloven § 60 d.

1. Innledning	6
2. Om tilsynet med Bamble kommune – Rugtvedt skole:	7
2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler.....	7
2.2 Tema for tilsynet.....	7
2.3 Rektor skal sikre og sørge for	8
2.3 Om gjennomføringen av tilsynet	8
3. Skolens aktivitetsplikt for å sikre at eleven har et trygt og godt skolemiljø	9
3.1 Plikten til å følge med å gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. §§ 9A-2, 9 A-3, 9A -4 og §9A-5.	9
3.1.2 Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig, jf. oppl. § 9A-4	11
Rettslige krav: 3.1.3 Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler, jf. oppl. § 9A-4 andre ledd	11
3.1.4 Plikten til å undersøke alle saker jf. oppl. § 9A-4 tredje ledd	13
3.1.5 Plikten til å sette inn tiltak.....	15
3.1.6 Plikten til å straks varsle rektor når en ansatt krenker, jf. oppl. § 9 A-5. Plikten til å undersøke saken straks når en ansatt krenker, jf. oppl. §9A-4, tredje ledd. Plikten til å straks sette inn tiltak når en ansatt krenker, jf. oppl. §9A-4 fjerde ledd ..	17
3.1.7 Plikten til å utarbeide en skriftlig plan når det skal settes inn tiltak	18
3.1.8 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene, jf. oppl. § 9A-4 fjerde ledd.	19
• Rektor må sikre at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, og sørge for at skolen fortsetter med å sette inn tiltak så lenge eleven opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt	21
• Skolen må sikre en praksis som synliggjør hvordan elevens syn og elevens beste blir ivare tatt og vektlagt.	21
4. Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre	21
4.1.1 Rektor skal sikre at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. § 9A-8	21
4.1.2 Rektor skal jobbe for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. § 9A-3	23
4.1.3 Rektor skal jobbe for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet, jf. oppl. 9A-3, andre ledd.	23
4.1.4 Skolen skal evaluere det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte jf. oppl. §9A-3, andre ledd	24
4.2 Plikten til å informere og involvere elever og foreldre	25

4.2.1 Skolen skal gi elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til fylkesmannen	25
4.2.2 Informasjonsplikt og rett til å uttale jf. opplæringsloven § 9 A-9 tredje ledd.	26
4.2.3 Skolen må evaluere arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte, jf oppl. § 9A -3	28
5. Forhåndsvarsel om pålegg om endring.....	28
Regelverksbrudd:	29

1. Innledning

Fylkesmannen åpnet tilsyn med Bamble kommune med et varselbrev 08.08.2018. I brevet informerte vi at Bamble kommune og Rugtvedt skole ble valgt på bakgrunn av hvor sannsynlig det er at kravene til regelverket ikke er oppfylt, og hvilke konsekvenser det kan få for elevene. Denne risikovurderingen bygger på informasjon vi har fått gjennom ulike kilder som blant annet klagesaker og henvendelser fra foresatte.

Rugtvedt skole ligger i Bamble kommune. Skolen har ca. 300 elever og er en kombinert barne- og ungdomsskole. Fylkesmannen har hatt tilsyn med hele skolen.

Fylkesmannen har innhentet alle aktivitetsplaner som rektor har laget; 12 planer, som er skrevet etter endret lovverk § 9A- 4. Fylkesmannen har innhentet planer, innkallinger og referater som belyser skolens arbeid med elevråd, skolemiljøutvalg (SMU) og skoleutvalg (SU). Samt flere rutiner og planer for 9A-arbeidet og skolens forebyggende arbeid.

Som dokumentasjon har Fylkesmannen sett på aktivitetsplanene og varslingsene for skoleåret 2017-2018. Skolen har besvart spørsmålene i egenvurderingsskjemaet i RefLex. Vi har også hatt intervjuer med leder FAU, ledelsen, leder SFO, lærere, assistent, miljøterapeut og elever fra elevrådet ved skolen.

Felles nasjonalt tilsyn 2018-22 har mange temaer som:

- Skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen
- Skolebasert vurdering
- Tidlig innsats
- Spesialundervisning
- Skolemiljø
- Grunnskoleopplæring for voksne
- Videregående opplæring til voksne

Denne rapporten omhandler temaet skolemiljø, herunder;

- Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre.
- Skolens aktivitetsplikt for å sikre at elevene har et trygt og godt skolemiljø.

I tilsynet om skolemiljø har vi gått inn i varslinger i enkeltsaker og tiltaksplaner for enkeltpersoner. Deler av funn vil av hensyn til personvern ikke bli skrevet inn i rapporten. Fylkesmannen har vurdert tilbakemeldingene under de tilhørende temaene i rapporten.

Utdanningsdirektoratet har utarbeidet veiledningsmaterie¹ knyttet til tilsynet. Fylkesmannen har tilbudt og gjennomført flere informasjons- og veiledningssamlinger knyttet til nytt regelverk i kapittel 9A i opplæringsloven. Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven §13-10 første ledd. Kommunen er derfor adressat for denne endelige tilsynsrapporten

Fylkesmannen har konstatert regelverksbrudd. I denne rapporten gis Bamble kommune/Rugtvedt skole en frist til å rette. Frist for retting er **1.05. 2019**. Dersom forholdene ikke rettes innen rettefristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting, jf. kommuneloven § 60 d.

2. Om tilsynet med Bamble kommune – Rugtvedt skole:

2.1 Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler

Fylkesmannen fører tilsyn med offentlige skoler jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kap. 10 A. Fylkesmannens tilsyn på opplæringsområdet er lovlighetstilsyn jf. kommuneloven § 60 b. Fylkesmannens tilsyn med offentlige skoler er myndighetsutøvelse og skjer i samsvar med forvaltningsrettens regler for dette.

I de tilfeller Fylkesmannen konkluderer med at et rettslig krav ikke er oppfylt, betegnes dette som lovbrudd, uavhengig av om det er opplæringsloven eller forskrifter som er brutt.

2.2 Tema for tilsynet

Temaet for tilsynet er rettet mot skolemiljøet ved skolen. Det er elevens egen subjektive opplevelse av skolemiljøet som avgjør om elevens rett til et trygt og godt skolemiljø er oppfylt. For at skolen skal kunne oppfylle aktivitetsplikten, må alle ta utgangspunkt i hvordan eleven selv opplever at skolemiljøet virker på egen helse, trivsel og læring.

Hovedpunkter i tilsynet vil være:

- Skolens plikt til å følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø.
- Skolens plikt til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø.

¹ <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/>

2.3 Rektor skal sikre og sørge for

At rektor skal sikre at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at rektor må ha bestemt en fast fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet. Dette er nødvendig der regelverket gir skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, slik at skolen selv må operasjonalisere hvordan den enkelte skal gå frem i hver enkelt sak. Det er ikke et krav at fremgangsmåten er skriftlig, men den må være egnet til å sikre at kravet i loven blir oppfylt i alle saker på den aktuelle skolen. Rektor må i tillegg følge opp at de som jobber på skolen, bruker fremgangsmåten i praksis. Hvis skolen ikke har hatt saker der det har vært nødvendig å bruke fremgangsmåten, skal vi undersøke om rektor har gjort det som er nødvendig for at fremgangsmåten vil bli fulgt, når skolen får en slik sak.

I noen tilfeller har ikke skolen et handlingsrom for hvordan skolen skal oppfylle kravet, fordi fremgangsmåten er gitt. At rektor skal følge opp at skolen oppfyller et krav i regelverket, betyr at rektor må forsikre seg om at den gitte fremgangsmåten blir oppfylt i praksis på skolen. Eksempel: «Følger rektor opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanen?». Her følger fremgangsmåten av aktivitetsplanen, men rektor må følge opp at skolen gjør det som følger av aktivitetsplanen.

At rektor skal sørge for at et krav blir oppfylt, betyr at oppgaven er av en slik art at det ikke er nødvendig med en fast fremgangsmåte. Dette kan gjelde mindre oppgaver eller aktiviteter. Eksempel: «Sørger rektor for at skolen tilpasser tiltakene basert på informasjonen om hvordan tiltakene har virket og elevens syn?» Det kan i tillegg gjelde større oppgaver hvor det er unaturlig med en fast fremgangsmåte. Eksempel: «Jobber rektor for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et inkluderende og trygt skolemiljø?»

Kravene om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, er alle utslag av rektors plikt til å arbeide systematisk slik at kravene i loven blir oppfylt. Når kontrollspørsmålet ikke inneholder krav om at rektor skal sikre, følge opp eller sørge for noe, betyr det at vi ikke skal vurdere det systematiske arbeidet til rektor, men kun vurdere om skolen oppfyller kravet i praksis. Eksempel: «Varsler rektor skoleeieren om alvorlige tilfeller, inkludert tilfeller der skolen ikke har klart å løse en sak?»

2.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Tilsyn med Bamble kommune ble åpnet gjennom brev 08.08.2018. Kommunen er blitt pålagt å legge frem dokumentasjon for Fylkesmannen med hjemmel i kommuneloven § 60 c.

Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner er basert på skriftlig dokumentasjon, egenvurderingsskjema i RefLex, samtale med elever fra elevrådet, leder FAU og opplysninger fra intervju med lærere, leder SFO, assistent, miljøterapeut og ledelsen ved skolen.

5. september gjennomførte vi åpningsmøte med alle som vi skulle intervju. Vi åpnet med å intervju leder av FAU. Elevrådsrepresentantene kom i to grupper; barnetrinn og ungdomstrinn. Leder av SFO ble intervjuet, og deretter miljøterapeut og assistent skole/SFO. Den første lærergruppen var sammensatt av lærere fra ungdomstrinnet og den andre fra barnetrinnet. Skoleledelsen med rektor og to inspektører ble intervjuet til slutt.

Vi gjennomførte slutt møte 29. november med alle som deltok på åpningsmøtet. I tillegg møtte skoleeier, skolefaglige ansatte i kommunen og rektorer ved de andre skolene i Bamble.

3. Skolens aktivitetsplikt for å sikre at eleven har et trygt og godt skolemiljø

3.1 Plikten til å følge med å gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak ved mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. §§ 9 A-2, 9 A-3, 9 A -4 og § 9 A-5.

Kapitlet her gjeld for elevar i grunnskolen og den vidaregåande skolen. Kapitlet gjeld òg for elevar som deltek i leksehjelpordningar og i skolefritidsordningar, med unntak av §§ 9 A-10 og 9 A-11.

Rettslige krav:

3.1.1 Plikten til å følge med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. §§ 9 A-2, 9 A-3 og § 9 A-4 første ledd.

Alle elevar har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.

Skolen skal ha nulltoleranse mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Alle som arbeider på skolen, skal følgje med på om elevane har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Undersøkelse:

Bamble kommune og Rugtvedt skole deltar i «Respektprogrammet». Dette programmet og «Kompetansehevingsgaven» er en del av kommunens kompetansehevingsprogram. I den siste modulen- nr. 4 var temaet «Risiko- og beskyttelsesfaktorer» og «Barn i risiko – sårbarhet og stress». Der deltok alle lærerne.

I egenvurderingen i RefLex svarer både lærere og ledelsen at de både følger med og observerer elever. Det er satt inn stjerneinspeksjon som er en ekstra

inspeksjon myntet på elever som trenger ekstra tilsyn. Det er inspeksjonsrutiner for lærerne på de ulike hovedtrinn. Alle lærerne skal ha gul vest når de inspiserer. Skolen har sendt inn skriftlige inspeksjonsplaner som viser på de ulike hovetrinn hva inspeksjon innebærer av innhold og utførelse. Noen eksempler er: «bevege oss og gå dit det er elever» fra 1. – 4. trinn, «gå fra rom til rom og småprate med elevene» fra 5. – 7. trinn og «være til stede der det skjer» (kantina, ved første snøfall, innom toalettene, bussvakt) fra 8. – 10. trinn. Lærerne på barnetrinnet har også med seg «gule lapper» der de noterer hendelser i friminuttene. Lærerne beskriver at inspeksjonen er nyttig for å følge med på hvem som er sammen, og hvem som går aleine.

Det gjennomføres ikke-anonyme elevundersøkelser og den nasjonale elevundersøkelsen blir fulgt opp fra ledelsen. Resultatene blir fulgt opp av skolens kompetanseteam (jf. Plan for et trygt og godt skolemiljø).

Lærere og ledelsen har nær kontakt med miljøterapeut, PPT, sosiallærer og helsesøster (kompetanseteamet) for å innhente informasjon om elevene. Kontaktlærer gjennomfører minst to elevsamtaler i året der trivsel og skolemiljø blir tatt opp. Lærerne vi intervjuet hadde startet en praksis der de ringte hjem til alle elevene tidlig på skoleåret for å høre om det er spesielle utfordringer som skolen bør vite om. Lærerne skriver at de snakker ofte på tvers av klassene og deler informasjon i tillegg til at det gjennomføres overgangsmøter til ungdomstrinnet.

Ledelsen ved SFO sier de er kjent med den nye lovbestemmelsen. De ansatte er alltid ute sammen med barna. Temaet tas opp i teammøter dersom det er noen som ikke har det bra.

Etter foreløpig rapport har det kommet inn ny dokumentasjon som viser at alle ansatte i SFO deltar i skolens kompetansehevingsprogram.

Vurdering:

Skolen har rutiner og en praksis som viser at lærerne følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø. Inspeksjonsrutinene er en del av «Respekt-programmet» som skolen arbeider med, og viser at det er en rutine som er operativ og dokumentert selv om den er ganske ny.

De ulike elevundersøkelsene og den ikke-anonyme undersøkelsen blir fulgt opp av kompetanseteamet og i klassene. Det vil være en god praksis skolen bruker til å få fram hvem som ikke har det trygt og godt. Kompetanseteamet har en oversikt over de sårbare elevene.

Konklusjon:

Skolen følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø.

Rettslige krav:**3.1.2 Plikten til å gripe inn mot krenkelser dersom det er mulig, jf. oppl. § 9 A-4.**

Alle som arbeider på skolen, skal følge med på om elevene har eit trygt og godt skolemiljø, og gripe inn mot krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering dersom det er mogleg.

Undersøkelse:

Skolen har en rutine for inspeksjon – som tidligere beskrevet i 3.1.1 som også inneholder et punkt om å gripe inn på alle hovedtrinn; «gripe inn mot krenkelser som for eksempel utestenging, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering».

Under intervjuene med lærerne fortalte de at de griper inn når de får informasjon eller observeres slike hendelser. «Det er helt naturlig å bryte inn». I egenvurderingsskjemaet skriver de at de etterstreber å alltid gripe inn og viser til inspeksjonsrutinene og «Plan for et trygt og godt skolemiljø». Der står det blant annet under TILTAK: «Vi må gjøre det som med rimelighet kan forventes av oss i en slik situasjon. Plikten begrenser seg til inngrep som er mulig å gjennomføre, både av hensyn til elevene og en selv. Grensen for å gripe inn er at de som jobber på skolen ikke skal stå i fare for å skade seg selv eller krenke elever for å få stanset situasjonen. Nødrett og nødverge kan likevel gi grunnlag for å gripe inn på en måte som ellers er ulovlig».

Vurdering:

Vi vurderer at skolen viser at de griper inn mot krenkelser. Skolen har i sin plan lagt delplikten under TILTAK når en elev opplever krenkelser/mobbing. Det står nøye beskrevet hva det går ut på. Lærerne bekrefter denne praksisen.

Konklusjon:

Skolen griper inn mot krenkelser dersom det er mulig.

Rettslige krav:**3.1.3 Sikrer rektor at alle som jobber på skolen varsler, jf. oppl. § 9 A-4 andre ledd.**

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø. Rektor skal varsle skoleeigaren i alvorlege tilfelle.

Undersøkelse:

I egenvurderingsskjemaet skriver ledelsen at «det er en plikt alle ansatte har, og at rutiner blir gjennomgått ved oppstart og gjentatte ganger i løpet av skoleåret». I egenvurderingen viser rektor til varslingskjema. Skolens varslingskjema som ble brukt på tilsynstidspunktet er en «varsling ved kunnskap eller mistanke om at en elev ikke har det trygt og godt».

Lærerne skriver i egenvurderingsskjemaet at de varsler både rektor og kontaktlærer skriftlig ved å bruke skolens varslingskjema. De skriver at det også varsles muntlig.

Når lærerne varsler, blir kontaktlærer bedt om å undersøke saken (andre siden på varslingskjemaet). Denne undersøkelsen er det kontaktlærer som utfører. Rektor sier at han vil være behjelpelig dersom det er behov for det. De ansatte bruker varslingskjema, gjennomfører kartlegginger, følger opp elevundersøkelsen og har møter i skolens kompetanseteam.

En tilbakemelding etter foreløpig rapport sier at skolens tolkning av «mistanke» ble misoppfattet av Fylkesmannen. Observasjoner og beskjeder ble definert som «kjennskap til» og ikke «mistanke».

Lærerne hadde ikke varslet noen hendelser så langt i skoleåret (5.09.2018)- for de første seks ukene. I de varslingene som Fylkesmannen har hatt tilgang til fra skoleåret 2017/18 er det ingen som er varslet på mistanke eller observasjon. Det er en varsling meldt av en ansatt ved skolen. Varslingen gjelder mobbing og krenkelser.

Det er ikke sendt inn noen varsler fra SFO etter nytt regelverk. Rektor sier i intervjuet at han har mottatt ca. 50 varsler skoleåret 2017/18, men de fleste er makulert. Dette er en praksis han sier skal endres. Rektor presiserer etter foreløpig rapport at videre varslinger og logg skal arkiveres i elevmappen og ikke makuleres slik de ble gjort tidligere. Dette vil være en del av skolens prosedyrer videre.

Både ansatte og ledelsen er godt kjent med plikten til å varsle at en elev ikke har det trygt og godt.

Vurdering:

Skolen har et skjema for varsling. Det hadde ikke på tilsynstidspunktet vært varslet saker for inneværende skoleår, men fra forrige år.

Plikten til å sikre innebærer at rektor har en bestemt fremgangsmåte for hvordan skolen skal oppfylle kravet om varsling og tempo i saken. Det er rektors ansvar å håndtere dette på en måte, slik at de ansatte vet hva som skal varsles og hvordan det skal håndteres. Rektor skal til enhver tid ha oversikt over alle varslingsene, for å danne seg et helhetlig bilde.

Det er ikke sannsynliggjort at rektor har denne oversikten, siden ikke alle varslingsene blir registrert. Fylkesmannen kan ikke se ut fra den praksisen som var på tilsynstidspunktet, at dette blir ivaretatt godt nok etter lovens krav.

Det vises også til i «Plan for et trygt og godt skolemiljø» at det er en nulltoleranse mot mobbing. Under overskriften AVDEKKING står det at «det ikke alltid er like lett å finne ut om noen blir plaget eller mobbet i en klasse, i skolegården eller på hjemveien. Voksne trenger ofte hjelp fra elevene for å finne det ut. Her kommer viktigheten med det å **si ifra**». Fylkesmannen presiserer at plikten til å varsle ligger hos de som jobber på skolen. Ansvaret hviler på de voksne og skal sikres av rektor.

Rektor har et ansvar for at de ansatte bruker fremgangsmåten og følger opp praksis. Siden rektor ikke i tilstrekkelig grad har en oversikt og en fremgangsmåte i varslingsene, vil det ikke være tilstrekkelig å vise til rutiner.

Konklusjon:

Plikten til å varsle rektor som gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, er ikke oppfylt.

- Rektor må ha oversikt over alle varslinger.
- Rektor må sikre hvordan og hva som skal dokumenteres i varslingsene - slik at han kan sikre praksis og følge opp en fremgangsmåte.

Rettslige krav:

3.1.4 Plikten til å undersøke alle saker jf. oppl. § 9 A-4 tredje ledd.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, skal skolen snarast undersøkje saka.

Undersøkelse:

De 12 varslingsene og aktivitetsplanene som Fylkesmannen har hatt tilgjengelig har brukt disse ulike måtene for å undersøke: samtale med mor, elevsamtale med elev som er mobbet/krenket, elev som har krenket, elev/er som har observert/vært involvert i hendelsen. Det er uklart hva som har vært innholdet i disse samtalene siden det ikke er laget notater eller logg. Undersøkelsene som er

brukt har ulike utfall: «krenker angret og sa unnskyld», «tettere oppfølging av X», «X innrømmer det som har skjedd. Han er lei seg. Vil be om unnskyldning». I tillegg er det beskrevet at det var misforståelser og at det har vært flere telefonsamtaler.

Rektor ber kontaktlærer om å undersøke saken. Rektor forteller at han bistår i mange av sakene med å bli med på møter. Han opplyser også om at det er bare å ta kontakt med ham dersom de trenger hjelp.

I «Veiledende handlingsplan i mobbesaker» står det «Hvis det dreier seg om en mobbesak, må vi bruke tid på å UNDERSØKE». Rektor har en frist på en uke fra en starter å undersøke til tiltakene skal være klare.

Lærerne forteller i intervjuet at de har ikke noen spesiell kompetanse i å undersøke, der de skal avdekke forhold rundt en skolemiljøsak. Det kan oppleves som et press å undersøke saker de ikke har meldt inn selv, men som det er kollegaer som har varslet. Kontaktlærere sier at de trenger hjelp i disse sakene.

Miljøterapeuten sier i intervjuet at hun samtaler med barn og gjør egne notater. De notatene blir ikke etterspurt, men innhold blir formidlet videre i møter. Det er kompetanseteamet som har møte annenhver uke som tar opp alle varslingene. Det er mest kontaktlærer som tar kontakt med hjemmet, og noen ganger er det rektor som gjør det. Rektor sier at han tar ofte en samtale med eleven, foreldrene og kontaktlærer for å undersøke saken. Disse samtalene er ikke alltid arkivert.

Rektor skriver i sin tilbakemelding etter foreløpig rapport at skolen må bli bedre på å dokumentere undersøkelser. Det skyldes ifølge rektor manglende dokumentasjonspraksis. Tidligere praksis har vært at undersøkelser skal være gjort innen en uke til tiltakene er klare. Rektor skriver at ny praksis vil være en undersøkelsestid med ulik lengde, og at de undersøkelsene skal avtales mellom rektor, kontaktlærer og kompetanseteam.

Vurdering:

Skolen undersøker sakene vi har hatt tilgjengelig. Lærerne sier at de mangler nødvendig kompetanse i å gjennomføre egnede samtaler, der hensikten er å få eleven til å utale seg om fakta i saken og bakgrunnen for den opplevelsen som de har. Det er rektor som har ansvaret for at dette kravet blir ivaretatt, og med den kompetansen som trengs. Miljøterapeuten hadde samtaler med barn, men slik Fylkesmannen forsto det så ble disse samtalene ikke brukt primært for å undersøke saken eller for å få frem elevens subjektive oppfatning i noen stor grad.

I de sakene vi har sett, dreier undersøkelsen seg mest om eleven i enkeltsaker blir mobbet/krenket eller ikke, og ikke en undersøkelse som får frem fakta om

saken. Hvis saken er litt uklar eller basert på en mistanke, så fungerer ofte undersøkelsen som en måte å få ordnet opp på.

Skolen har ikke så mye dokumentasjon på f.eks. samtaler eller andre metoder der intensjonen er å undersøke saken. Notatene som blir gjort av lærere, miljøterapeut eller andre blir ikke arkivert og brukt. Fristen på å undersøke saken er tidligere satt til en uke. Nå er den fristen utvidet etter behov. Dersom denne fristen blir for kort, kan det påvirke om undersøkelsen klarer å avdekke hva som kan ligge bak. Kvaliteten på undersøkelsene kan også bli dårligere enn om en hadde gått dypere og bredere inn i sakene.

Undersøkelsene som blir gjort av skolen sikrer ikke at fakta kommer frem, bakgrunnen for elevens opplevelse og hva i elevens omgivelser som påvirker hans eller hennes skolemiljø.

Konklusjon:

Plikten til å undersøke i alle saker der en har mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt, er ikke oppfylt.

- Rektor må sikre at de som skal undersøke har den kompetansen som trengs.
- Skolen må bruke tilstrekkelig tid på å undersøke saken og dokumentere hva som blir avdekt.

Rettslige krav:

3.1.5 Plikten til å sette inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt, jf. oppl. §§ 9 A-3 andre ledd og 9 A-4 fjerde ledd.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte.

Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak.

Skolen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Undersøkelse:

Skolen hadde på tilsynstidspunktet satt en frist inntil en uke på når undersøkelsen av saken skal være avsluttet og at tiltakene settes i gang. Det ble begrunnet med at det er viktig å vise at skolen er i gang. Tiltakene kan endres, men rektor svarer at det er ikke blitt gjort. Rektor vet at det ikke er et lovmessig krav å ha en ukes frist, men sa at det er hensiktsmessig å sette en kort frist.

I både egenvurderingen og i intervjuene fortalte lærerne om ulike tiltak som settes inn. «Begrenset uteområde, må sitte inne i friminutt, stjerneinspeksjon (på den som ikke kan oppføre seg), for å ivareta den som ikke har det godt». I intervjuene forteller både lærere og ledelsen at tiltakene blir laget etter en dialog med foreldrene og eleven. Kontaktlærer deltar i møtet når det blir laget en tiltaksplan. I dette møtet tar en opp hva skolen må gjøre for at eleven skal ha det bra. I intervjuene ble det sagt blant annet at det er skolen som bestemmer, men at det er bra med fornøyde foreldre.

I de innsendte aktivitetsplanene er det beskrevet ulike tiltak. Skolen gjennomfører ikke-anonym undersøkelse, samtaler med klassen, oppfølging med telefon fra rektor, følge med eleven i overganger/friminutt/drosje, forsterka inspeksjon, kontaktlærer informerer de andre lærerne på trinnet, eleven blir satt på en annen gruppe enn tidligere, faste plasser i klasserommet, unngå annen elev som læringspartner, sosiallærer gjennomfører samtaler med elev, støtte fra miljøterapeut.

Vurdering:

Skolen tar i bruk mange ulike tiltak når de blir varslet om at en elev er blitt krenket eller mobbet. Det kan være litt kort tid med en uke på å undersøke hva som kan ligge bak elevens opplevelse, for å kunne sette i de tiltakene som er best egnet. Fylkesmannen vurderer at undersøkelsen med bakgrunn i korte frister, kan bli lite grundig og ikke god nok for å finne frem til de beste tiltakene. De undersøkelsene vi har sett fra skolen kan være påbegynt og avsluttet innen få dager, mens andre antas er mer tidkrevende. Kvaliteten på undersøkelsen vil kunne avgjøre om tiltakene er egnet, og tar hensyn til den enkelte situasjon og elev. Det er vanskelig å spore hvilken betydning undersøkelsene har hatt for tiltakene, siden skolen mangler logger og referater fra de fleste elevsamtaler og møter.

Flere tiltak som skolen har satt inn er laget i samråd med foreldrene. Eleven er også tatt med, men det er vanskelig å se hvilken betydning elevens syn og elevens beste er vurdert og vektlagt i begrunnelsene for tiltak eller hvilke faglige vurderinger som er lagt til grunn.

Konklusjon:

Plikten til å sette inn egnede tiltak dersom en elevs rett til et trygt og godt skolemiljø ikke er oppfylt, er oppfylt.

Rettslige krav:

3.1.6 Plikten til å straks varsle rektor når en ansatt krenker, jf. oppl. § 9 A-5.

Plikten til å undersøke saken straks når en ansatt krenker, jf. oppl. § 9 A-4, tredje ledd.

Plikten til å straks sette inn tiltak når en ansatt krenker, jf. oppl. § 9 A-4 fjerde ledd.

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, utset ein elev for krenking som mobbing, vald, diskriminering og trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle skoleeigaren.

Dersom det er ein i leiinga ved skolen som står bak krenkinga, skal skoleeigaren varslast direkte av den som fekk mistanke om eller kjennskap til krenkinga.

Undersøking og tiltak etter § 9 A-4 tredje og fjerde ledd skal setjast i verk straks.

Undersøkelse:

Fylkesmannen har undersøkt skolens rutiner for varsling, undersøkelse og tiltak når en ansatt krenker. I egenvurderingsskjemaet skriver skoleledelsen at det ikke har vært hendelser som er meldt etter nytt lovverk, men at skolen har en rutine. Det henvises til handlingsveileder «Ved mistanke om krenkelser/mobbing fra ansatte»/ «Plan for et trygt og godt skolemiljø» (datert 24.08.2018). I rutinen står det: «Kontakte ledelsen straks hvis det er mistanke om at en ansatt mobber en elev.» «Dersom en i skoleledelsen står bak krenkelsene, skal skoleeier varsles direkte». Videre i planen står det: «Den ansatte følges opp i tråd med personalhåndboka».

I egenvurderingsskjemaet skriver både lærerne og rektor at planen blir tatt opp med alle ansatte i løpet av skoleåret og ved oppstarten av nytt skoleår. Det blir informert om på foreldremøter, FAU, SU og SMU. Rektor viser også til varslingsskjemaet som skolen bruker.

I intervjuene med de som arbeider på skolen kommer det frem at de er informert om plikten.

Vurdering:

Fylkesmannen vurderer ut fra intervjuer og svar i egenvurderingsskjemaet at alle ansatte på Rugtvedt skole er informert om gjeldende lovverk.

Siden det ikke er meldt saker etter nytt lovverk, vil det ikke være grunnlag til å vurdere eller konkludere om plikten er ivarettatt.

Fylkesmannen vil presisere at det er en skjerpet aktivitetsplikt i saker der det er ansatt som krenker. Det krever at de ansatte kjenner til planen og at rektor har

et system som gjør det mulig å varsle, og at de ansatte kjenner til saksgangen videre.

Konklusjon:

Fylkesmannen har ikke grunnlag for å konkludere på dette punktet.

Rettslige krav:

3.1.7 Plikten til å utarbeide en skriftlig plan når det skal settes inn tiltak, jf. oppl. § 9 A- 4.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

- a) *kva problem tiltaka skal løyse*
- b) *kva tiltak skolen har planlagt*
- c) *når tiltaka skal gjennomførast*
- d) *kven som er ansvarleg for gjennomføringa av tiltaka*

- e) *når tiltaka skal evaluerast.*

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter § 9 A-4 første til femte ledd.

Undersøkelse:

Fylkesmannen fikk først tilsendt 11 aktivitetsplaner fra skoleåret 2017/18. Etter tilsynet fikk vi ettersendt en aktivitetsplan til. Totalt hadde vi tilgang på 12 planer. Rektor sier i intervjuet at det har vært ca. 50 varslinger dette skoleåret. Etter tilsynet fikk vi ettersendt 14 varslinger. Av disse 50 varslingene er det utarbeidet 12 aktivitetsplaner. SFO har ikke varslet noen av sakene.

Aktivitetsplanene har fem punkt;

1. Hvilke problem skal tiltaket løse?
2. Hva slags tiltak skolen har planlagt?
3. Når tiltaket skal gjennomføres?
4. Hvem som er ansvarlig for gjennomføringen av tiltaket?
5. Når tiltaket skal evalueres?

I tillegg står det et punkt om rett til å klage til Fylkesmannen.

I en av varslingene står det at «etter avtale med kontaktlærer lager vi ikke aktivitetsplan nå. Begge hjem er informert om oppfølging». Planene forteller om ulike problemer som er oppstått i skolesituasjonen.

I intervjuene kommer det frem at det er rektor som utarbeider alle aktivitetsplanene. I egenvurderingsskjemaet skriver lærerne at eleven får uttale seg om tiltakene. Planen blir laget på bakgrunn av det eleven har kommet med av innspill. Rektor går nøye gjennom hva som skal være innholdet i planen sammen med eleven og foresatte. Det vises til dokumentet «Plan for et trygt og godt skolemiljø». Planene som skolen lager er skriftlige.

Vurdering:

Ut fra de 12 sakene som Fylkesmannen har fått tilgang på, er det laget skriftlige planer etter en mal. Planene inneholder ulike elementer som planen skal inneholde, men den er knapp og kunne vært mer oversiktlig slik at det kom tydeligere frem hva som var problemformuleringen – hva som ligger bak, hvilke og hvordan undersøkelsene er foretatt, og på hvilken bakgrunn tiltakene er satt i verk. Det er problemformuleringen på bakgrunn av en grundig undersøkelse som vil gi de beste tiltakene. Tiltakene som er satt inn i de sakene vi har hatt tilgang på har vært egnet på kort sikt.

Elevens rett til å bli hørt og hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i skolens vurderinger og handlinger. Vi finner ikke det eksplisitt, selv om det noen ganger refereres til skolens/kommunens Respekt-program og samtaler som er foretatt med elever.

Konklusjon:

Plikten til å utarbeide en skriftlige plan når det settes i gang tiltak, er oppfylt.

Rettslige krav:

3.1.8 Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene, jf. oppl. § 9 A-4 fjerde ledd.

Når ein elev seier at skolemiljøet ikkje er trygt og godt, skal skolen så langt det finst eigna tiltak sørgje for at eleven får eit trygt og godt skolemiljø. Det same gjeld når ei undersøking viser at ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø.

Skolen skal sørgje for at involverte elevar blir høyrde. Kva som er best for elevane, skal vere eit grunnleggjande omsyn i skolen sitt arbeid.

Dersom ein elev ikkje har eit trygt og godt skolemiljø, kan eleven eller foreldra melde saka til Fylkesmannen etter at saka er teken opp med rektor., jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-9 første ledd.

På www.reflex.udir.no finner dere mer informasjon om plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltak.

Undersøkelse:

I syv av de 12 sakene er det gjennomført evaluering ved bruk av telefon eller møte mellom skole og hjem. Der konkluderer skolen med at eleven nå har det trygt og godt. Rektor ber om tilbakemelding fra foreldrene eller eleven om det fortsatt er utrygt. Rektor skriver også i noen saker at foresatte vil motta en telefon fra rektor etter tre uker for å høre hvordan eleven opplever skolehverdagen sin.

I fire av 12 saker har vi fått tilsendt et notat eller «evaluering av aktivitetsplan» der evalueringen er gjennomført av miljøterapeut eller fagleder sammen med elev eller som informasjon til foresatte på telefon. Evalueringen beskriver tiltakene, gjennomføringsperioden, hvem som har gjennomført tiltakene, om tiltakene har hatt ønsket effekt og om tiltakene skal fortsette eller avsluttes.

I de 12 planene som er laget, står retten til å klage og melde saken videre til Fylkesmannen.

Vurdering:

Planene vi har fått tilgang på har alle de fem delelementene som tiltaksplanen skal inneholde. Planene er ganske overordnet og beskriver i liten grad hvordan den skal følges opp og evalueres. Mange av tiltakene videre er basert på «ved behov» og «dersom det ikke oppstår noe nytt». Evalueringene viser at det er gjennomført evalueringssamtaler i de fleste sakene, men at sakene blir avsluttet raskt og uten stor medvirkning av elev. Det fremkommer ikke om alle tiltakene er gjennomført i tråd med aktivitetsplanen, siden det er lite skriftlig dokumentasjon. I to av sakene er det foretatt en grundigere evaluering av tiltakene. I de 12 sakene Fylkesmannen har fått i forbindelse med tilsynet er sakene avsluttet etter en evaluering, da det ikke er vurdert behov for å opprettholde tiltak. Fylkesmannen har derfor ikke grunnlag for å ta stilling til skolens praksis når det gjelder å tilpasse tiltakene.

Fylkesmannen bemerker at elevens stemme og opplevelse av skolemiljøet alltid må fremkomme tydelig i skolens dokumentasjon i forbindelse med avslutningen av tiltak. Det kan vi ikke se er ivaretatt i alle sakene.

I noen av evalueringen av aktivitetsplanene ber rektor elev og foresatte om å si ifra dersom eleven fortsatt opplever et utrygt skolemiljø. Da blir ansvaret lagt over på eleven og foresatte og ikke på skolen som skal følge med. Rektor skriver i sin tilbakemelding at skolen skriver til elev og foresatte at de ber om å si ifra - dersom eleven fortsatt opplever et utrygt skolemiljø. Dette skriver rektor blir

gjort for å informere om muligheten for å fortsatt si ifra, og ikke ment å overlate ansvaret til eleven og foresatte.

Konklusjon

Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene er ikke oppfylt.

- Rektor må sikre at skolen innhenter tilstrekkelig informasjon om hvordan tiltakene har virket, og sørge for at skolen fortsetter med å sette inn tiltak så lenge eleven opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt.
- Skolen må sikre en praksis som synliggjør hvordan elevens syn og elevens beste blir ivaretatt og vektlagt.

4. Skolens plikt til å arbeide forebyggende og informere og involvere elever og foreldre

4.1 Plikten til å arbeide forebyggende, kontinuerlig og systematisk for å fremme et trygt og godt skolemiljø.

Rettslige krav:

4.1.1 Rektor skal sikre at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. § 9A-8

Elevane skal få ta del i planlegginga og gjennomføringa av arbeidet for eit trygt og godt skolemiljø.

Elevrådet kan oppnemne representantar til å vareta elevane sine interesser overfor skolen og styresmaktene i skolemiljø saker. Dersom det finst eit arbeidsmiljøutval eller liknande organ ved skolen, kan elevane møte med opp til to representantar når utvalet behandlar saker som gjeld skolemiljøet.

Representantane skal bli kalla inn til møta med talerett og rett til å få meininga si protokollert. Dei skal ikkje vere til stades når utvalet behandlar saker som inneheld opplysningar som er omfatta av lovfesta teieplikt.

Representantane skal få den informasjonen dei treng, men ikkje opplysningar som er omfatta av lovfesta teieplikt. I den mon det trengst, har dei rett til opplæring for å skjømte oppgåvene og fritak frå undervisninga

Undersøkelse og vurdering:

Skolens ledelse svarer at de prioriterer elevrådsarbeid, og har sendt inn innkallinger og referater fra tolv elevrådsmøter som ble avholdt i skoleåret 2017/18. Det er en elevrådskontakt som bistår elevrådet i arbeidet.

Elevrådskontakten setter opp sakslister til møtene, i samråd med skolens miljøterapeut og leder av elevrådet. Dersom rektor ønsker å ta opp saker i

elevrådet, henvender han seg til elevrådskontakten. Elevene som sitter i elevrådet sier at de diskuterer saker i klassen, og at de informerer klassen i etterkant av elevrådsmøtene. De har ikke «klassens time» på Rugtvedt, men må spørre lærer om når de kan snakke med klassen. De opplever at de får mulighet og tid til dette. En av aktivitetene elevrådet har vært opptatt av er tiltak mot mobbing, der det blant annet har vært arrangert en slagordkonkurranse. Dette er en aktivitet der klassene har blitt involvert, ved at hver klasse har kommet med forslag. Elevrådet sier at elever fra mellomtrinnet har vært rundt på småtrinnet og snakket om mobbing. De forklarer at rektor har møtt i elevrådet og snakket om fysisk og psykisk helse, og der spurt dem om hva som kan være mulige tiltak. Ledelsen opplyser at elevene også har vært med i arbeidet med å lage trivselsregler på skolen. Vi ser av referatene at skolemiljø og tiltak har vært diskutert på flere elevrådsmøter.

Elevene forteller at de har skrevet under på klassereglene, og sier de har innflytelse på klasseregler og måten de undervises på. Elevene sier også at de opplever at noen ting bare er bestemt, uten at de får en mulighet til å mene noe. Som eksempel på dette nevner de reglementet om at det ikke er lov å ha mobil på skolen, der de mener at de ikke har uttalt seg.

På den siste elevundersøkelsen, gjør Rugtvedt skole det vesentlig bedre enn snittet i Telemark på spørsmål om elevmedvirkning. Her scorer Rugtvedt 4,4 på spørsmålet om «lærerne legger til rette for at elever kan delta i elevrådsarbeid og annet arbeid som tillitsvalgt. Skolen har samme score på både barn og ungdomstrinnet. Snittet i Telemark er 3,8 på ungdomsskolen og 4,2 på barneskolen. På spørsmålet «hører skolen på elevenes forslag», scorer Rugtvedt 1.-7. trinn 4,2, mens snittet for samme trinn i Telemark er 4. 8.-10.trinn på Rugtvedt scorer 4,4 på dette spørsmålet, mens snittet for ungdomstrinnet i Telemark er 3,8.

Med bakgrunn i det som har kommet frem, ser vi at elevmedvirkningen i stor grad er bygd opp rundt elevrådsarbeidet. Rugtvedt har et svært aktivt elevråd. Vi ser at det er holdt kurs i elevrådsarbeid, og at elevene gir gode tilbakemeldinger på denne opplæringen. Elevrådsrepresentantene sier at de opplever å få tid til å ta opp saker med klassen, både i forkant og etterkant av møter. Det er også eksempler på at elever på hele skolen er involvert i prosjekter knyttet til skolemiljøet. Vi finner derfor at skolen har et system som sikrer at elevene på skolen får delta i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

Konklusjon:

Rektor sikrer at elevene på skolen får delta i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet med et trygt og godt skolemiljø.

Rettslige krav:**4.1.2 Rektor skal jobbe for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø, jf. oppl. § 9 A-3, andre ledd**

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

Undersøkelse og vurdering:

Dette kravet handler om hvordan skolens ledelse jobber med holdninger og verdier som skal bidra til et godt skolemiljø, og henger sammen med skolens verdigrunnlag. Under dette punktet handler det ikke om å sjekke ut holdningene den enkelte på skolen har, men om det jobbes med holdningsarbeid. Rektor opplyser at han har skolemiljø som tema i fellessamlingen for alle skolens elever i begynnelsen av hvert skoleår. Vi ser også at referater at rektor snakker om skolemiljø i FAU, SU/SMU, i elevrådet og for SFO-ansatte. Rektor deltar jevnlig på foreldremøter og snakker om skolemiljø. Førrige skoleår hadde skolen en stor mobbekampanje med slagord, der alle klassene deltok. Dette er en måte å involvere elevene inn i et holdningsarbeid. Denne kampanjen ble også trukket frem av elevrådet, da vi intervjuet dem.

Skolens ledelse viser også til verdiene lærelyst, fellesskap og trygghet, som ligger i skolens virksomhetsplan. Elevundersøkelsen har spørsmålet «Har voksne på skolen klare forventninger om hvordan vi elever skal oppføre oss mot hverandre». Her scorer Rugtvedt 4,9 mens snitter for Telemark er 4,7. Samlet finner vi at rektor på flere måter arbeider med holdninger og verdier, både mot skolens ansatte, i ulike utvalg og elevene.

Konklusjon:

Rektor jobber for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø.

Rettslige krav:**4.1.3 Rektor skal jobbe for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet, jf. oppl. 9 A-3, andre ledd.**

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

Undersøkelse og vurdering:

I virksomhetsplanen kommer det frem at Rugtvedt følger Respekt-programmet, og er en Respekt-skole. Programmet har utvikling av kunnskap og ferdigheter i klasseledelse som en av bærebjelkene i programmet. Som en del av dette arbeidet, har de ansatte i fellesskap utarbeidet kjennetegn på en Respekt-lærer på Rugtvedt. Kjennetegnene følges opp med de ansatte i medarbeidersamtaler, sier rektor. Det er sendt med mal for medarbeidersamtale og observasjon av lærer i timen. Rektor viser også til Kompetansegaven, som er en del av et kompetansehevingsopplegg i Bamble kommune. Her er det sendt med dokumentasjon som viser at skolens ansatte har gjennomgått temaer som risiko og sårbarhetsfaktorer for barn og sosial kompetanse. I elevundersøkelsen under spørsmålet «De voksne på skolen synes det er viktig at vi elever er greie med hverandre» scorer Rugtvedt høyt, 4,9 – mens snittet for Telemark er 4,8. Vi finner at både Respektprogrammet og Kompetansegaven er egnede måter å jobbe på for at lærerne skal bli gode forbilder, forstå elevene og kunne løse hendelser på en god måte.

Konklusjon:

Rektor jobber for at lærerne skal fremme en positiv samhandling i klassemiljøet.

Rettslige krav:

4.1.4 Skolen skal evaluere det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte jf. oppl. §9A-3, andre ledd

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

Undersøkelse og vurdering:

Rektor sier at skolen innhenter informasjon om skolemiljøet på flere måter, blant annet gjennom trinnsamtaler, ikke-anonym spørreundersøkelse om skolemiljø som avholdes to ganger i året og elevundersøkelsen. Han viser til at det innhentes fortløpende informasjon i møtene fra elevrådet og FAU, SU og SMU og viser til en brukerundersøkelse. På spørsmålet om det gjøres endringer på bakgrunn av denne informasjon, sier han at skolen årlig gjennomgår og oppdaterer planverket sitt på dette området, og at det brukes mye tid med de ansatte på dette. Han sier at dette har vært praksis på skolen siden et tilsyn i 2011.

Referat fra møtet 13.2.17 i SMU viser at elevundersøkelsen for 7. og 10. trinn tas opp der. I etterkant av undersøkelsen skal rektor ha samtale på hvert trinn om resultatene av undersøkelsen. Det står også at skolens miljøterapeut i etterkant

av dette vil informere FAU om hvordan skolen jobber med skolemiljøet. I det samme møtet vises det til kartleggingen skolen har hatt på 3. til 10. trinn, der de har brukt et ikke-anonymt skjema som undersøkelsesmetode. Det står at undersøkelsene gir skolen god oversikt over både hvem som krenker og hvem som blir krenket, og hvilke situasjoner som er utsatt. Det står at dette er elever det arbeides med, og at kompetanseteamet på skolen jobber med dette. På SMU-møtet 20.9.17 ser vi av referatet at skolemiljøet blir diskutert igjen. Her sier elevene i SMU at de opplever at enkeltsaker følges opp. De sier at miljøterapeuten og sosiallæreren på skolen gjør en veldig god jobb. Det gjøres nå flere tiltak, der blant elevrådet er med, som er beskrevet tidligere i rapporten. På elevundersøkelsen scorer elevene på Rugtvedt godt over snittet i Telemark både på spørsmålet om de trives på skolen, og om de har noen å være sammen med i friminuttene.

Vi ser at skolen har flere systemer for å undersøke hvordan elevene har det, og hvordan skolemiljøet er. Referater og uttalelser viser også at disse resultatene drøftes både med elever og foreldre, og at det settes inn tiltak. Det kommer frem av referatene at det settes inn både generelle tiltak i skolemiljøet og spesifikke tiltak knyttet til elever.

Konklusjon:

Rugtvedt skole evaluerer det forebyggende arbeidet med skolemiljøet basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

4.2 Plikten til å informere og involvere elever og foreldre

Rettslige krav:

4.2.1 Skolen skal gi elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til Fylkesmannen.

Skolen skal informere elevene og foreldra om rettane i dette kapitlet. Skolane skal òg informere om aktivitetsplikta etter §§ 9 A-4 og 9 A-5 og om høvet til å melde saka til Fylkesmannen etter § 9 A-6.

Undersøkelse og vurdering:

Informasjonsskriv om skolemiljø og de reglene i opplæringsloven sendes hjem til alle elever som elektronisk post ved skolestart. Det er også sendt informasjon om at dette finnes på skolens hjemmesider. Rektor sier at kontaktlærer gjennomgår elevenes rettigheter i klassen. Oppslag fra Fylkesmannen om retten til et trygt og godt skolemiljø er hengt opp rundt på skolen.

FAU-representanten sier at informasjon er gitt på mange måter. Skolemiljø er satt opp på tema på hvert FAU-møte, og rektor har vært der og informert om regelverket. Hun bekrefter at foreldrene har fått et skriv fra Bamble kommune med informasjon. I tillegg er regelverket informert om på alle foreldremøter i klassene. FAU-representanten sier hun har fått mange positive tilbakemeldinger på skolemiljø er fast tema på hvert møte og at det er gode hjemmesider. Rektor har også informert i SU/SMU. FAU-representanten sier at skolen har vært flink til å tilpasse informasjonen til hver gruppe. Representanten fra SFO bekrefter også at de har fått informasjon om reglene.

I samtalene med elevrådene svares det litt forskjellig på om de har kjennskap til disse rettighetene. Noen elever kjenner litt til Fylkesmannens rolle, retten til trygt og godt og aktivitetsplikten – mens flere er usikre på hva dette innebærer. De bekrefter at lærer har snakket om temaet i klassen og at rektor har snakket om det i elevrådet. Det er krevende å tilpasse informasjon, slik at så mange som mulig faktisk forstår hva regelverket handler om på en slik måte at de faktisk kan bruke det. Særlig viktig er at det skolen sikrer god informasjon og påfølgende forståelse hos elevene. Vi ser likevel at skolen ved rektor har vært flinke til å informere både ansatte, foreldre, ulike samarbeidsfora og elevene. Skolen og kommunen har systemer for at denne informasjonen gis, og de forskjellige bekrefter at det blir gjort.

Konklusjon:

Skolen gir elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til fylkesmannen.

Rettslige krav:

4.2.2 Informasjonsplikt og rett til å uttale jf. opplæringsloven § 9 A-9 tredje ledd.

Samarbeidsutvalet, skoleutvalet, skolemiljøutvalet, elevrådet og foreldre skal haldast informerte om alt som er viktig for skolemiljøet, og så tidleg som mogleg takast med i arbeidet med skolemiljøtiltak. Dei har rett til innsyn i all dokumentasjon som gjeld det systematiske arbeidet for eit trygt og godt skolemiljø, og har rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som er viktige for skolemiljøet, jf. forvaltningsloven § 11 og opplæringsloven § 9 A-3 andre ledd.

Undersøkelse og vurdering:

Vi ser av de innsendte referatene, at Rugtvedt skole har et aktivt elevråd. Elevrådet har hyppige møter, med fyldige sakslister og gode referat. Elevene selv tar opp en del praktiske ting på skolen, som f.eks. lekeapparater på uteområdet.

Det kommer også frem at elevene involveres i skolemiljøarbeidet, blant annet i kampanjen mot mobbing. Referatene viser at rektor noen ganger møter i elevrådet, for å informere om saker. Et eksempel på dette er møtet i september i år, da rektor informerte om det nye regelverket for et trygt og godt skolemiljø. Rektor er kopimottaker på alle innkallinger og referat fra elevrådet, og vil ha oversikt over hvilke saker som er tatt opp – og eventuelt hva det er behov for å informere om. Når rektor ønsker å ta opp saker i elevrådet, tar han kontakt med elevrådskontakten. Rektor sier at det er hans oppgave å informere FAU, SU/SMU, og at de har blitt informert om Respekt-programmet, elevundersøkelsen, rutineendringer og lovendringer. Dette kommer frem i referater.

For at råd og utvalg skal kunne ha reell medvirkning, er det avgjørende at rektor har en fremgangsmåte som sikrer at de får kunnskap om det som har betydning for skolemiljøet. Både uttalelser og referater viser at en rekke viktige saker for skolemiljøet kommer opp i utvalgene. Eksempler på dette er at ordensreglement tas opp både i elevrådet og foreldreutvalg, og at skolemiljø jevnlig er et punkt i alle fora. Det er også uttalt at rektor selv er flink til å være til stede på ulike arenaer og til å informere om det som skjer i skolemiljøet. En annen forutsetning for reell medvirkning er at utvalgene trekkes inn så tidlig som mulig. Hyppige møter i elevrådet er et godt utgangspunkt for det, og vi ser at elevene er sterkt inne i planleggingen av mobbekampanjen. Et annet eksempel er at FAU tidlig har blitt informert om Respekt-programmet, og at de i dette arbeidet har vært med å jobbe med hva som skal være skolens verdier.

Rektor sier at han informerer elevråd, SMU, SU og FAU om retten til innsyn. Dette gjøres muntlig. Ledelsen skriver i sin egen vurdering at rektor informerer om skolens arbeid med skolemiljøet, og at dette er tema på møtene i elevrådet, og de andre utvalgene flere ganger i året. Representantene fra elevrådene sier at de vet litt om retten til innsyn i dokumentasjon, men ikke helt hva slags informasjon det kan handle om og hvordan de eventuelt skal gå frem for å be om innsyn. FAU-representanten (som også sitter i SU og SMU) sier at de har hatt fått informasjon om at de har rett til innsyn. Hun sier at det ikke har vært behov for å be om innsyn, fordi rektor har vært veldig åpen. Vi ser at rektor har informert om retten til innsyn, men også at det er noe usikkerhet knyttet til hva denne retten faktisk innebærer, og hvordan man skal gå frem.

Vi ser av referatene at elevrådet har uttalt seg i flere saker som gjelder skolemiljøet, blant annet høringen av det felles kommunale ordensreglementet i Bamble kommune. Vi ser også av referatene at elevrådet har tatt kontakt med barnetalspersonen i kommunen, som skal være et bindeledd mellom barn i Bamble og det politiske nivået. FAU-representanten sier de er oppmerksom på retten til å uttale seg, og at de har uttalt seg i prosessen med nytt ordensreglement i kommunen. Hun sier også at de har uttalt seg om andre ting,

som deponi og ny ungdomsskole. En viktig del av et system er å sikre at den informasjonen som gis faktisk forstås. Vi ser at både elevråd og andre samarbeidsfora kjenner godt til retten til å uttale seg, og at de også benytter seg av dem.

Konklusjon:

Rektor sikrer at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet, og at de tas med arbeidet med skolemiljøtiltak så tidlig som mulig. De er gjort kjent med sin rett til å uttale seg i disse sakene, samt retten til å be om innsyn i dokumentasjon.

Rettslige krav:

4.2.3 Skolen må evaluere arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte, jf oppl. § 9 A -3.

Skolen skal arbeide kontinuerleg og systematisk for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av kapitlet blir oppfylte. Rektor har ansvaret for at dette blir gjort.

Undersøkelse og vurdering:

Ledelsen har i sin egen vurdering svart på spørsmålet om de evaluerer arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg basert på synspunkter fra ansatte, elever og foreldre. De svarer slik: Ledelsen avklarer hva vi trenger av tilbakemeldinger fra de ulike rådene. Under spørsmålet om rektor sørger for å gjøre endringer på bakgrunn av evaluering, så står det at endringer blir gjort når kravene ikke har vært oppfylt.

På bakgrunn av det ledelsen svarer, kan vi ikke se at Rugtvedt skole aktivt har evaluert arbeidet/systemet de har for å informere og involvere de ulike rådene og utvalgene.

Konklusjon:

Skolen evaluerer ikke arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte.

5. Forhåndsvarsel om pålegg om endring

Fylkesmannens vurdering er at tilsynet har avdekket regelverksbrudd. I denne rapporten gis Bamble kommune/Rugtvedt skole en frist til å rette.

Frist for retting av brudd på regelverket er **1.05. 2019**. Skoleeier/skolen må innen denne datoen sende Fylkesmannen en erklæring om at det er rettet og en

redegjørelse for hvordan bruddene er rettet. Dere må også sende inn følgende dokumentasjon:

- 5 nye varslinger
- 5 nye planer med tiltak
- Referat, logg fra evalueringsmøter i sakene
- Referat fra samtale med elever i sakene

Dersom brudd på regelverket ikke rettes innen den fastsatte fristen, vil Fylkesmannen vedta pålegg om retting. Et eventuelt pålegg om retting vil ha status som vedtak og vil kunne påklages, jf. forvaltningsloven kapittel VI.

Skoleeier har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Regelverksbrudd:

Følgende pålegg er aktuelle å vedta etter utløp av rettefristen i denne rapporten:

- Plikten til å varsle rektor som gjelder all mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, er ikke oppfylt, jf. Opplæringsloven § 9 A-4 andre ledd (påleggspunkt 3.1.3).
- Plikten til å undersøke i alle saker som en har mistanke eller kjennskap til at en elev ikke har det trygt og godt, er ikke oppfylt, jf. Opplæringsloven § 9 A -4 tredje ledd (påleggspunkt 3.1.4).
- Plikten til å gjennomføre, evaluere og tilpasse tiltakene, er ikke oppfylt, jf. forvaltningsloven § 11 og Opplæringsloven §§ 9 A-4 fjerde ledd og 9 A-9 første ledd (påleggspunkt 3.1.8).
- Skolen evaluerer ikke arbeidet med å informere og involvere aktuelle råd og utvalg basert på blant annet synspunkter fra elevene, foreldrene og ansatte, jf. Opplæringsloven §§ 9 A-3 andre ledd og 9 A-8 første ledd (påleggspunkt 4.2.3).

Skien, mars 2019

Berit Aarnes

Helga Lilleland